

Transcripció del debat posterior a la taula rodona del V Espai Despuig

PATRÍCIA GABANCHO: Farem una estona d'intervencions del públic i després, breument, parlarà cadascú de la taula, si vol comentar alguna cosa. Però serem breus, perquè tenim el temps a sobre: farem quinze minuts i acabarem.

INTERVENCIÓ 1: Jo crec que els mitjans de comunicació no ajuden gens a donar una imatge de territori cohesionat. Per exemple, fa poc, en un bloc que escriu notícies sobre Flix, vaig llegir que al suplement de l'*Avui* utilitzaven la frase feta "més enllà del riu" per referir-se als llocs on ja no es parla català. Jo crec que és totalment incorrecta: com s'han de sentir Móra d'Ebre, la Terra Alta i la Franja? Crec que des dels mitjans de comunicació no se'ns té gens en compte.

INTERVENCIÓ 2: A tots els manuals es parla de la decadència del català entre els segles XVII i XVIII. No crec que n'hi hagués tanta, de decadència, perquè els ciutadans bé que l'usaven a nivell quotidià, no com ara. Tenim la sort de gaudir d'un territori on la majoria de la gent és catalanoparlant, mentre que a Barcelona cada dia costa més sentir parlar el català. Per mi, és preferible Vall-de-roures, perquè és un lloc on no costa sentir un bon dia.

INTERVENCIÓ 3: Jo comparteixo aquesta visió optimista i pessimista alhora. Des del món rural, com el Priorat, hi ha una gran vitalitat pel que fa a la llengua i a la cultura, tot i tenir uns mitjans limitats. Per altra banda, aquesta vitalitat no es correspon amb el món oficial. Posaré com a exemple el lliurament dels Premis Nacionals de Cultura d'enguany: durant els assajos generals, l'organització va preguntar als premiats si hi havia algú que no entengués el català. En contestar una persona afirmativament, es va seguir parlant en castellà. Només la Montserrat Abelló es va plantar, dient: "Jo no entenc el castellà". Per mi, aquesta situació és inconcebible en aquest context.

BIEL MAJORAL: Jo crec que hi ha un divorci entre allò que és oficial i els altres moviments culturals, juvenils, populars... Durant la Transició va ser quan es van marcar les pautes per a la premsa i les associacions i va ser en aquest moment en què la vitalitat va decaure.

Una altra cosa que volia comentar és que, des de la cultura subvencionada, se subvencionen unes elits per tal de desmoralitzar la població: volen que la gent identifiqui la cultura catalana només amb aquestes elits, i això és un disbarat com una casa. Si això segueix així la gent deixarà la seva pròpia lluita, perquè això desanima, desanima molt. Els joves, a l'escola de magisteri, em diuen: "Ara es fan uns llibres que són una merda, però estan de moda i hi ha uns interessos". Jo us vull fer pensar en la manipulació: que us recordeu de què va passar amb l'últim govern Matas, en què es va presentar a les eleccions aquella escriptora? Creieu que és una cosa ingènua? No hi havia ingenuïtat: hi havia interessos al darrere.

Una altra cosa: les institucions no es mantenen en el seu lloc. Quan l'altre dia el rei Borbó va anar a inaugurar una escola a Menorca, van fer una placa on posava: "Aquest curs escolar ha estat inaugurat pel rei Joan Carles" i el Borbó, per fer la gràcia, va dir: "Me llamo Juan Carlos". Que no t'han explicat història, a tu? Que no te n'han parlat mai, del rei en Jaume? I què van fer el director i els polítics? Li van dir: "Ya lo rectificaremos". Això van dir. I el meu president Antich va fer el discurs en castellà. Allò que dèiem: no se saben mantenir [al seu lloc], i això els ho hem d'exigir. Quan els veiem pel carrer els hem de dir: "Això ho feu molt malament". Aquesta és la nostra lluita. Hem de recuperar la ciutadania i no hem de deixar que es pensin que la cultura catalana són ells, només perquè donin subvencions i es gastin milions d'euros. Amb el que es van gastar amb la presentació de l'Institut Ramon Llull l'altre dia a Mallorca haguéssim pogut fer una tasca cultural importantíssima, als pobles, i a mi, això, personalment m'indigna.

JOSEP ESPLUGA: Coincideixo amb moltes coses de les que ha dit en Biel i també amb les que hem dit abans, com ara que la cultura catalana que circula pels mitjans dona una mala imatge perquè, per altra banda, tenim una cultura molt fructífera i molt dinàmica que tothom coneixem. Aquesta mala imatge està fomentada per cert tipus d'indústria cultural que té uns altres interessos. De fet, quan, a l'inici de la sessió, la Patrícia deia que els catalans no hem anat mai de mala fe i tenim massa bona voluntat, a mi em sembla que més que una qüestió de bona fe o mala fe és una qüestió de poder. En el moment de la Transició, els bascos van poder afegir aquest article a la Constitució, aquesta disposició transitòria, i els catalans, no. No perquè no volguéssim, sinó perquè la correlació de forces és la que és.

Pel cas de la Franja, a finals dels setanta, principis dels vuitanta, hi va haver una activitat frenètica de gent molt jove, la majoria d'ells, i molt catalanista que van esmerçar molts esforços en fer córrer la frontera per incloure-la dins de Catalunya, perquè eren uns anys en què semblava que es podien fer moltes coses noves, fins i tot redibuixar les fronteres, però finalment es va fracassar, com s'ha vist a

posteriori. De fet, es van sentir molt traïts, especialment pels polítics catalans, que en privat els feien una sèrie de promeses i després, a la pràctica, els pactes van ser els que van ser i les fronteres autonòmiques van correspondre a les antigues divisions provincials. Això ja va cremar moltes energies i la Llitera, que va ser on més resistència hi va haver, encara avui no s'ha recuperat d'aquelles batalles: hi va haver molta violència dialèctica, i física, fins i tot.

Jo, el que observo és que hi ha un replegament a Catalunya, especialment respecte a la idea de Països Catalans. A la Franja ho estem patint, amb molta freqüència. En el cas del contenciós entre el bisbat de Lleida i el de Barbastro, per facilitar les coses a Catalunya, s'ha sacrificat la Franja. Tallem la frontera per aquí, canviem les fronteres dels bisbats, i aquestes parròquies que pertanyien al bisbat de Lleida, que això garantia una institució transfronterera, van quedar abandonades.

De totes formes, vull ser optimista i com a mínim, des del punt de vista de la Franja, com deia la segona intervenció, podem aixecar-nos i dir "Bon dia". Potser és una cosa que també es pot aconseguir en altres llocs. Penso que si s'aconsegueix donar una millor imatge a la cultura catalana, tots podem sortir-hi guanyant. Això requereix molt treball de base.

ANNABELLE BRUNET: Només diré que, malgrat l'administració francesa, hi ha d'haver una voluntat política per tirar endavant la cultura catalana a la Catalunya del Nord, però jo crec que això no s'aconseguirà fins que no tinguem l'ajuda de tots els Països Catalans.

VICENT OLMOS: Jo crec que els Països Catalans hem d'endegar projectes més o menys comuns, intercanviant informació. Al País Valencià es parla molt del que es fa a Catalunya, però a Catalunya no es parla gairebé mai dels llibres que es publiquen a València. El mercat català no hi està acostumat i no consumeix aquests productes. Per exemple, l'any passat vam editar un llibre de la Queralt Solé sobre les fosses comunes a Catalunya i va passar completament desapercebut als mitjans de comunicació catalans, fins que, uns mesos després, en va sortir un reportatge a un diari espanyol. Llavors, tots els diaris catalans en van parlar.

Tot i amb això, la gent vol conèixer i saber què fan els altres territoris dels Països Catalans. Fa dos anys vam presentar el llibre de Josep Termes al Casino de la Fatarella: hi havia cent persones a l'acte, tot i que hi havia un partit del Barça. Com he dit, hi ha una voluntat per conèixer la cultura de tots Països Catalans.

PATRÍCIA GABANCHO: Jo només recupero una cosa que he dit abans: les coses passen perquè algú vol que passi, i això va tant per les coses positives

com per les negatives. Espanya, i parlo en concret d'Espanya perquè és el que conec millor, no és cap broma: la broma era l'Espanya plural. Canviem el xip i deixem de construir l'Espanya plural, que és l'Espanya d'ells, i comencem a construir els Països Catalans, que són els nostres.

Us dono una bona notícia: la cultura catalana és la cultura sense estat més potent del món. No n'hi ha cap que se li pugui comparar, cap ni una. Cap cultura que no tingui un estat que la defensi té la potència, la varietat, la profunditat, l'amplitud de mires, la qualitat i la creativitat que té la cultura catalana. La qüestió és que no només som una cultura sense estat, sinó que som una cultura amb un, dos, tres i quatre estats en contra, i això és molt difícil de superar.

Abans s'ha parlat d'identitat: som el que som, la qüestió és si volem realment continuar fent això o si ens deixarem folkloritzar, banalitzar, per acabar sent una cultura regional, simpàtica i inofensiva. Jo crec que no ho volem fer, sobretot després de mil anys de cultura potent. Per no fer-ho, crec que hem de treballar com hem treballat avui: és aquesta la feina que cal fer.